

گزارشگری کنترلهای داخلی:

اقدام زودرسی

گفتگو با

آقای منصور شمس احمدی

عضو شورای عالی انجمن حسابداران خبره ایران

سازش

از اینکه فرصت دادید با شما درباره موضوع مهم گزارشگری کنترلهای داخلی گفتگو داشته باشیم، سپاسگزاریم و از گفتگوی باز و صریح شما درباره مسائل مطرح شده استقبال می‌کنیم.

ابتکار سازمان بورس و اوراق بهادار ایران برای ارتقای کنترلهای داخلی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس ضمن آنکه اقدامی مثبت قلمداد شده اما، جزئیات آن که در دستور عمل و مقررات مرتبط با آن مطرح شده، بسیار بحث‌برانگیز بوده است. شما نیز از منتقدان آن به حساب می‌آیید که کوشش درخور توجهی برای بهبود این ابتکار به‌کار برده‌اید. ضمن طرح نکات اصلی مرتبط با این ابتکار، دیدگاهتان را با خوانندگان مجله در میان بگذارید.

شمس احمدی

به‌نظرم بهتر است بحث را محدود کنیم به کنترلهای داخلی حاکم بر گزارشگری مالی (ICFR)، چراکه گزارش هیئت‌مدیره در مورد کنترلهای داخلی و اطمینان بخشی نسبت به آن، فعلاً در هیچ کشوری، حتی آمریکا هم مطرح نیست. آنچه در حال حاضر در آمریکا مطرح است، گزارش هیئت‌مدیره در مورد کنترلهای داخلی حاکم بر گزارشگری مالی براساس الزامات قانون ساربنز آگسلی و همچنین سازمان بورس و اوراق بهادار آن کشور و اطمینان بخشی نسبت به آن گزارش براساس استاندارد ۵ هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام (PCAOB) است.

۴۰۴ قانون ساربنز آکسلی به طور متوسط حدود ۱/۹ میلیون دلار بوده است.

سپاس

اجرای مقررات مربوط به گزارشگری کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی در امریکا چه تحولاتی را از سر گذرانده است؟

شمس احمدی

هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام تا کنون ۶ رهنمود و بیانیه در مورد چگونگی رسیدگی و اظهارنظر نسبت به کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی، و سازمان بورس و اوراق بهادار امریکا بیش از ۱۵ رهنمود و تفسیر برای چگونگی استقرار آن توسط مدیریت منتشر کرده‌اند.

با توجه به مشکلات اجرای قانون ساربنز آکسلی در کشوری مثل امریکا که ۷۶ سال سابقه حاکمیت شرکتی و ۴۳ سال تجربه کمیته حسابرسی دارد، ارائه گزارش مدیریت در رابطه با کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی برای شرکت‌های با ارزش بازار کمتر از ۷۵ میلیون دلار از سال ۲۰۰۷ (یعنی ۵ سال بعد از تصویب قانون) اجباری شد. در ضمن، این شرکتها از ارائه گزارش حسابرس نسبت به آن کنترلها معاف شدند.

در گزارشی که در سال ۲۰۱۲ از سوی هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام با بررسی ۳۰۹ گزارش مؤسسه‌های حسابرسی بزرگ نسبت به کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی تهیه شده، آمده است که در مورد ۱۵ درصد از گزارشها شواهد کافی کسب نشده است و در ۱۶ درصد موارد نقص رسیدگی وجود داشته است و از جمله روش رسیدگی از بالا به پایین، به درستی به کار گرفته نشده است.

کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی عبارت است از کسب اطمینان معقول از:

- قابلیت اعتماد نسبت به گزارشهای مالی و رعایت استانداردهای حسابداری،
- نگهداری حسابها در سطوح معقولی از جزئیات و انعکاس دقیق و منصفانه آنها،
- ثبت رویدادها طبق استانداردهای حسابداری و دریافت و پرداختها طبق مصوبات هیئت‌مدیره، و
- پیشگیری و یا کشف رویدادهای مرتبط با تحصیل، استفاده و واگذاری داراییها، بدون تصویب هیئت‌مدیره.

سپاس

کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی چه اجزایی را در برمی‌گیرد؟

شمس احمدی

اگر مکعب معروف کوزو را در نظر بگیرید در کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی همه اجزای ساختار کنترل داخلی (محیط کنترلی، ارزیابی ریسک، فعالیتهای کنترلی، اطلاعات و ارتباطات و پایش) برای رسیدن به هدف گزارشگری مالی مطرح می‌شوند.

سپاس

در مقررات امریکا چه تکالیفی در ارتباط با گزارشگری کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی برای هیئت‌مدیره و حسابرس در نظر گرفته شده است؟

شمس احمدی

فصل ۴۰۴ قانون ساربنز آکسلی دو بخش دارد: الف) گزارش ارزیابی مدیریت از مؤثر بودن کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی، و ب) اظهارنظر حسابرس نسبت به مؤثر بودن کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی.

اجرای قانون در امریکا به‌ویژه در مورد شرکت‌های با ارزش بازار کمتر از ۷۵ میلیون دلار به دلیل هزینه‌بر بودن، نبود رهنمود برای اجرا توسط مدیریت، و نبود استاندارد حسابرسی و رهنمود برای حسابرسان، از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۰، به تعویق افتاد.

برآورد شده که هزینه‌های انطباق شرکت‌های امریکایی با فصل

گزارش هیئت‌مدیره در مورد

کنترل‌های داخلی

و اطمینان بخشی نسبت به آن

در حال حاضر در هیچ کشوری

حتی امریکا هم مطرح نیست

گزارشگری نسبت به کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی و اطمینان بخشی نسبت به آن تنها در امریکا وجود دارد و در کشورهای دیگر رایج نیست

این نکته را نیز باید اضافه کنم که گزارشگری نسبت به کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی و اطمینان بخشی نسبت به آن، تنها در امریکا و آن هم با شرایطی که گفته شد وجود دارد و در کشورهای دیگر رایج نیست.

حسابرس

برخورد فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) که به نوعی مرجع تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان بخشی است چه بوده است؟

شمس احمدی

فدراسیون بین‌المللی حسابداران در پاسخ به شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه (IIRC) آمادگی خود را در خصوص اطمینان بخشی نسبت به گزارشگری یکپارچه اعلام کرده است. کنترل‌های داخلی هم می‌تواند بخشی از این گزارش باشد. اما چون چارچوبهای متفاوتی از جمله سازمان توسعه و همکاریهای اقتصادی (OECD)، برنامه گزارشگری جهانی (GRI)، پوشش جهانی سازمان ملل (UNGC) وجود دارد، محتوای گزارشگری یکپارچه و چگونگی اطمینان بخشی نسبت به آن هنوز مشخص نشده است.

حسابرس

به‌طور مشخص نظر شما درباره اقدام سازمان بورس چیست؟

شمس احمدی

با توجه به موارد یادشده اگرچه اقدام سازمان بورس در این زمینه قابل تقدیر است، اما به نظر می‌رسد در شرایط فعلی گزارش هیئت‌مدیره در خصوص کنترل‌های داخلی

حاکم بر گزارشگری مالی و به‌خصوص گزارش حسابرس نسبت به آن معقول نباشد.

طبق استاندارد ۵ هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، مؤثر نبودن کمیته حسابرسی موجب اظهارنظر مردود نسبت به کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی خواهد شد. لذا، از آنجا که زمان چندانی از تشکیل کمیته‌های حسابرسی در کشور نمی‌گذرد و این کمیته‌ها اکثراً مؤثر نبوده‌اند، اگر استاندارد یادشده را الگو قرار دهیم، گزارش حسابرس نسبت به کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی باید به‌صورت مردود صادر شود.

بیشتر شرکتهای در حال حاضر ساختار کنترل داخلی مؤثر و کارا، به‌ویژه محیط کنترلی مناسب ندارند. به نظر می‌رسد تا اصلاح اساسی در ساختار کنترل‌های داخلی شرکتهای و همچنین تدوین و انتشار استاندارد اطمینان بخشی، صدور گزارش حسابرس در این خصوص امکان‌پذیر نباشد.

در نبود استاندارد حسابرسی و عدم آمادگی شرکتهای اصلاً چنین گزارشی امکان‌پذیر نیست. چون سازمان چنین دستورعملی ندارد.

حسابرس

امیدواریم کوشش‌های سازمان بورس برای افزایش شفافیت با هماهنگی حرفه حسابداری به نتایج سازنده

برسد.